

METODE IZRAČUNAVANJA CENE KOŠTANJA

DEFINISANJE CENE

- Cena označava novčani izraz vrednosti robe i usluga na tržištu.
- Posredstvom cene kompanija ostvaruje prihod, meri tržišno učešće i svoju profitabilnost.
- Broj realizovanih usluga i proizvoda koji se može prodati na određenom tržištu u određeno vreme zavisi od veličine prodajne cene koju preduzeće određuje.
- Svaka promena cene utiče na prihod, obim prodaje i troškove poslovanja, a preko njih i na dobit.
- Da bi se ostvarila relativno trajna dobit cena mora da postane integralni deo strategije ne samo marketinga nego i preduzeća.

KAKO SE FORMIRA CENA?

- Pre formiranja cena kompanije mora neophodno da postavi ciljeve svog poslovanja
- Politika cena je u najvećoj meri određena ciljnom grupom na datom tržištu kao i pozicionim elementima (po čemu se strategija kompanije razlikuje od konkurentske)
- Interni faktori - u skladu sa ostalim elementima marketing miks-a
- Eksterni faktori - makrookruženje

CENA KOŠTANJA

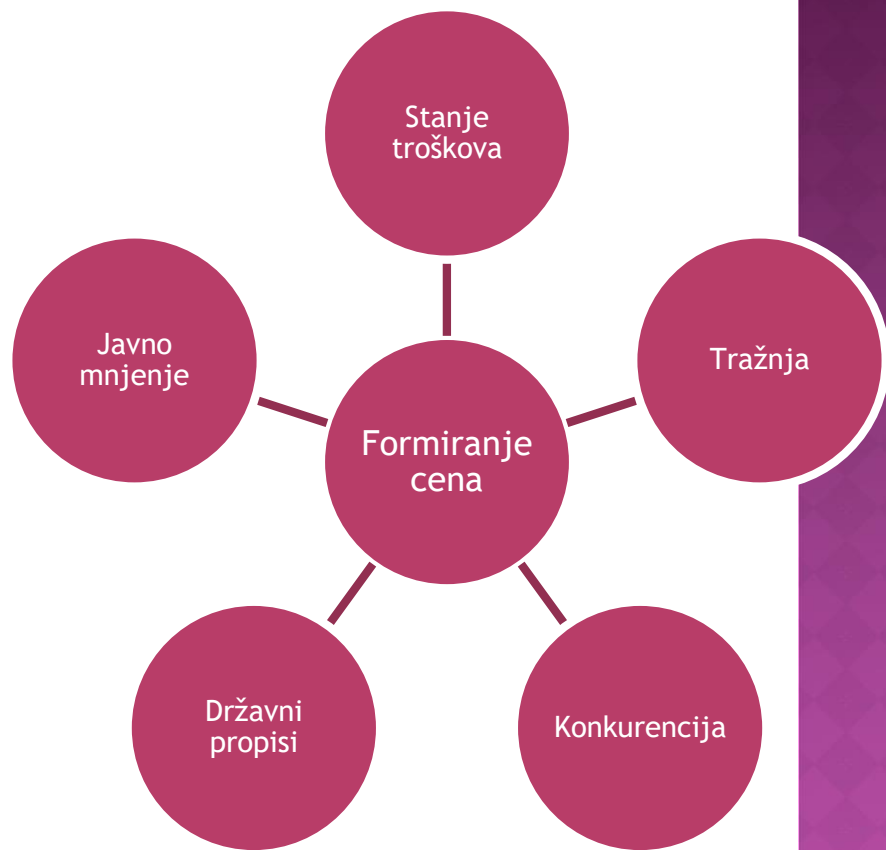
- **Cena koštanja** - predstavlja cenu po jedinici proizvoda, odnosno cenu koju proizvođač mora platiti da bi proizveo neko dobro. Dakle cena koštanja je trošak za preduzeće, a dobija se stavljanjem u odnos ukupnih troškova i proizvedene količine.
- Imajući u vidu napred istaknuto, jasno je da za preduzeće nikako nije dobro da proizvod proda ispod cene koštanja jer bi to bio čist gubitak.

FORMIRANJE CENA

- Cena se formira u direktnoj korelaciji sa uslovima na tržištu, ali i sa kupcem, tj. koliko krajnji potrošač zaista i želi da plati za određeni proizvod/uslugu
- Cena predstavlja bitan deo u kreiranju predloga za vrednost onoga što se nudi
- Što se tiče pravila za određivanje cena, u praksi ona nisu strogo definisana. Kompanije se u određivanju cena susreću sa mnogim poteškoćama koje su posebno izražene kada preduzeće želi da plasira nov proizvod ili da nastupi na novom tržištu.

ŠTA UTIČE NA FORMIRANJE CENE?

- Pri donošenju odluke o ceni neophodno je uzeti u obzir delovanje velikog broja faktora različitog karaktera i intenziteta delovanja od kojih je dosta njih van kontrole preduzeća. Ti faktori mogu biti: stanje troškova, tražnja i konkurencija, državni propisi i javno mnjenje. Pri uspostavljanju cena treba uzeti u obzir i uticaj inflacij

KAKO SE IZRAČUNAVA CENA KOŠTANJA?

- Postupak izračunavanja cene koštanja, odnosno raspoređivanja ukupnih troškova na nosioce naziva se kalkulacija.
- U svakodnevnom govoru reč kalkulacija se koristi da označi postupak obračunavanja, proračunavanja, sameravanja troškova, prihoda, cena....
- U teoriji ćemo se susresti sa velikim brojem definicija kalkulacija, ma koliko razlike bile uočljive u samoj formi, suština je ista i ogleda se u sledećem:

- ◉ kalkulacija je obračunski postupak ili način utvrđivanja cene koštanja u proizvodnim preduzećima;
- ◉ kalkulacija je postupak ili način utvrđivanja nabavnih i prodajnih cena po jedinici proizvoda u trgovinskim preduzećima;
- ◉ kalkulacija je postupak ili način utvrđivanja troškova i prihoda po mestima i nosiocima;
- ◉ kao rezultat obračuna troškova i prihoda po jedinici nastaje pisani dokument koji se zove kalkulacija.

KOJI JE CILJ IZRAČUNAVANJA CENE KOŠTANJA?

- ◉ Utvrditi tačan iznos troškova koji je proizvod svojim nastankom izazvao.
- ◉ Zbog čega je to bitno? Ovo je preduslov donošenja kvalitetnih odluka i dobre kontrole troškova.

CENOVNE KALKULACIJE

POJAM KALKULACIJE

- Kalkulacija predstavlja postupak utvrđivanja cene koštanja i prodajne cene učinaka .
Osnovnu strukturu pune cene koštanja čine:
- 1. Troškovi materijala za izradu:
 - - troškovi osnovnog materijala
 - - troškovi pomoćnog materijala
- 2. Troškovi rada izrade
- 3. Amortizacija
- 4. Troškovi tuđih usluga

- 5. Opšti troškovi pogonske režije:
 - troškovi režijskog materijala u pogonima
 - troškovi režijskog rada u pogonima
- 6. Opšti troškovi upravno-prometne režije:
 - troškovi režijskog materijala u upravi i prometu
 - troškovi režijskog rada u upravi i prometu
- I Cena koštanja jednaka je zbiru stavki od 1 do 6
- 7. Razlika u ceni (+ dobitak - gubitak)
- II Prodajna cena proizvođača (I + 7)

- Ako kalkulacija ne sadrži svih šest elemenata cene koštanja radi se o nepotpunoj kalkulaciji.
- Obračun po ciljnim troškovima je retrogradni način: polazi se od prodajne cene, odbija se ciljna razlika u ceni i dobija celjna cena koštanja, a onda i ciljne vrste troškova, tako da bi struktura prodajne cene i cene koštanja bila obrnuta od prikazane.

PRINCIPI KALKULACIJE

- Svaka kalkulacije cene koštanja, bilo da je potpuna bilo nepotpuna, mora biti sastavljena uz poštovanje nekih osnovnih principa.
- **PRINCIP TAČNOSTI** Prvo moraju biti odabrani tačni sistemi, metodi i elementi za obračun svake vrste troška a tek posle toga moraju biti i tačno obračunati.
- **PRINCIP DOKUMENTOVANOSTI** Tačan izbor i tačno izračunavanje se postiže na osnovu dokumentacije. Odluke nadležnih organa i nadležnih lica dokumentuju odabrani sistem, metod i elemente za obračun, a prateća dokumentacija u procesu nabavke, trošenja i plaćanja osnovnih elemenata procesa rada dokumentuje tačnost utroška, cena po jedinici utroška i zarade.

- **PRINCIP SVEOBUH VATNOSTI** Pre no što počne da se vrši obračun troškova, treba da se zna koja kalkulacija cene koštanja treba da se primeni: potpuna ili nepotpuna. Ako se radi o primeni potpune kalkulacije cene koštanja, mora se obračunom troškova obuhvatiti svih šest elemenata izostavi li se bilo koji, neće se reprodukovati izostavljeni elemenat procesa rada. Ako se primenjuje nepotpuna kalkulacija, mora se znati o kojoj vrsti nepotpune kalkulacije se radi i koje elemente ona ima: ona neće sadržati svih šest navedenih elemenata pune cene koštanja ali i taj manji broj elemenata koji odgovara konkretnoj vrsti nepotpune kalkulacije mora biti obuhvaćen

- **PRINCIP ZATVORENOG KRUGA** Ovaj princip dopunjuje princip sveobuhvatnosti jer kalkulacija treba da prikaže krug, odnosno da obuhvati sve ili samo relevantne troškove za jedan proces rada: od početka prvog procesa proizvodnje do početka drugog procesa proizvodnje. Jer troškovi ne nastaju samo u tehnološkoj fazi, gde se proizvod proizvodi već i u pripremnoj fazi proizvodnje, završnoj fazi proizvodnje i u prometnim fazama.

- **PRINCIP BLAGOVREMENOSTI** Bez obzira koliko je sveobuhvatna i tačna, kalkulacija je beskorisna ako se ne sastavi blagovremeno pre donošenja konkretne odluke, jer joj je svrha upravo da bude osnova za donošenje mnogih odluka.
- **PRINCIP RELEVANTNOSTI** U teži da se poštuje princip sveobuhvatnosti i princip zatvorenog kruga, ne znači da kalkulacija treba da bude preopterećena odnosno da se u nju unose i nerelevantni elementi. Takva kalkulacija ne olakšava već otežava odlučivanje: pretrpanost elementima i brojkama zbunjuje, a ne razjašnjava situaciju.

- PRINCIP EKONOMIČNOSTI Ulaganja u izradu kalkulacije i koristi od nje treba da zadovoljavaju min-max princip: sa minimumom uloženog rada i sredstava dobiti iz kalkulacije maksimalan broj korisnih informacija. Da bi se to postiglo kalkulaciju treba osloboditi irelevantnih elemenata i preterane tačnosti.

VRSTE KALKULACIJE

- Kalkulacije cene koštanja se mogu podeliti na osnovu više kriterijuma a mi ćemo navesti neke od podela.
- **Podela prema vremenu sastavljanja**
- Prema vremenu sastavljanja kalkulacija može biti: prethodna, tekuća i naknadna.
- *Prethodna kalkulacija* ili pretkalkulacija se sastavlja pre donošenja neke odluke i upravo treba da posluži da se odluka donose ili ne donese.

- *Tekuća ili medjufazna kalkulacija se sastavlja u toku sprovođenja, implementacije poslovne odluke: prati se ostvarenje troškova predviđenih pretkalkulacijom, jer je na primer predloženi proizvod počeo da se proizvodi; defektni proizvod je počeo da se doradjuje. Ova kalkulacija se sastavlja na osnovu stvarnih troškova i zato se u njoj utvrđuju i odstupanja u odnosu na troškove iz pretkalkulacije*

- ◉ *Naknadna kalkulacija* se sastavlja po završetku posla i njome se konstatuje pravo stanje: stvarni troškovi po elementima cene koštanja, tako da su moguća prilična odstupanja u odnosu na pretkalkulaciju, a manja ili beznačajna ako je radjena medjukalkulacija. Zbog toga što sadrži stvarne troškove koji se ne mogu trenutno promeniti, smatra se da naknadna kalkulacija predstavlja instrument za buduće poslovno odlučivanje a ne za tekuće

- Po ovom kriterijumu kalkulacije se mogu podeliti na potpune i nepotpune. *Potpune kalkulacije* sadrže svih šest elemenata cene koštanja, a *nepotpune* manji broj tj. samo relevantne elemente za poslovno odlučivanje. Potpuna kalkulacija se još naziva kalkulacija pune cene koštanja, a nepotpuna kalkulacije prikazuju nepotpunu cenu koštanja zaliha proizvoda, dok su ostali troškovi do pune cene koštanja pokriveni iz razlike u ceni.

- Nepotpune kalkulacije su prisutne i u tradicionalnoj teoriji troškova za potrebe vrednovanja zaliha i obračuna finansijskog rezultata. Razlikuju se:
- Kalkulacije po apsorpcionom troškovima koje u cenu koštanja uključuju sve troskove iz potpune kalkulacije osim troškova upravno prometne režije jer su troškovi grubo podeljeni na proizvodne i neproizvodne
- Kalkulacije po varijabilnim troškovima, koje zahtevaju da se svaki elemenat iz potpune kalkulacije rasčlani na fiksne i varijabilne troškove
- Kalkulacije marginalnih troškova koje fiksne troškove utvrđuju za proizvod, za grupu proizvoda, za pogon i za celo preduzeće.

- Savremena teorija troškova koristi kalkulaciju nepotpune cene koštanja tako što sve troskove deli u dve kategorije: relevantne i irelevantne, a u kalkulaciju nepotpune cene koštanja ulaze samo relevantni troškovi.

METODE IZRAČUNAVANJA CENE KOŠTANJA

- ◉ Proizvodi, kao rezultat reprodukcije se razmenjuju na tržištu, pod uticajem ponude i tražnje po cenama
- ◉ Tržišni kriterijumi upućuju mezoekonomski sistem na racionalno trošenje elemenata proizvodnje
- ◉ Kontrola racionalnosti trošenja elemenata proizvodnje u konkretnom mezoekonomskom sistemu ostvaruje se pomoću određenih metoda izračunavanja cene koštanja
- ◉ Ove metode izračunavanja cene koštanja primenjuju se s ciljem odgovarajućeg raspoređivanja ukupnih troškova elemenata proizvodnje po vrstama i jedinicama proizvoda
- ◉ Raspoređivanje ukupnih troškova po nošiocima~proizvodima~ naziva se kalkulacija cene koštanja

METODOLOŠKI PROBLEM PRENOŠENJA TROŠKOVA NA NOSIOCE

- Osnovni cilj obračunavanja troškova po proizvodima jeste opterećivanje svake vrste i jedinice proizvoda onim iznosom troškova koji je ona i prouzrokovala
- Tako se utvrđuje cena koštanja proizvoda i usluga
- U tom smislu kalkulacija cene koštanja izrađuje se prema određenim principima koji obezbeđuju da se troškovi elemenata proizvodnje pravilno rasporede na njihove nosioce

ZAHTEVI KOJE TREBA DA ZADOVOLJI KALKULACIJA

- ◉ Da bude tačna, da prenese na svaki proizvod onoliko troškova koliko je prouzrokovano njegovom izadom
- ◉ Troškove treba obračunavati po mestima njihovog nastanka, kao i po nosiocima, čime se obezbeđuje kontrola poslovanja
- ◉ Treba da bude prilagodljiva i podešena načinu poslovanja mezoekonomskog sistema
- ◉ Iznosi troškova trebaju biti dokumentovani knjigovodstvenim i drugim dokumentima
- ◉ Mora biti pregledna
- ◉ Mora biti pravovremena
- ◉ Mora obezbediti uporedivost s kalkulacijama u drugom periodu
- ◉ Izrada kalkulacije mora biti ekonomična

DVA OSNOVNA KRITERIJUMA ZA PODELU KALKULACIJA SU:

- ◉ vreme izrade;
- ◉ način izrade.
- ◉ **Prema vremenu izrade kalkulacije se dele na:** plansku, međukalkulaciju i stvarnu.
- ◉ **Prema načinu izrade:** divizionna i dodatna kalkulacija

- ◉ **Metode divizione kalkulacije su:**
- ◉ čista divizionna kalkulacija
- ◉ divizionna kalkulacija pomoću ekvivalentnih brojeva
- ◉ kalkulacija vezanih (kuplovanih) proizvoda

PREGLED KALKULACIJA PREMA VREMENU IZRADE

Vrste kalkulacije	Karakteristike
Prethodna ili planska	<ul style="list-style-type: none">•sastavlja se pre otpočinjanja procesa proizvodnje;•sastavlja se na osnovu normativa trošenja elemenata proizvodnje ili procenjenog iznosa troškova;•osnovni cilj sastavljanja ove kalkulacije je da se njom utvrdi ekonomska opravdanost određenog posla.
Međukalkulacija	<ul style="list-style-type: none">•sastavlja se u toku procesa proizvodnje;•cilj sastavljanja je poređenje planiranih i ostvarenih troškova;
Naknadna ili stvarna	<p>sastavlja se nakon završetka proizvodnje;</p> <p>cilj je da se utvrde stvarno nastali troškovi;</p>

PREDHODNA ILI PLANSKA KALKULACIJA

- ◉ Primenjuje se u proizvodnom procesu gde se želi dobiti planska vrednost, odnosno cena koštanja izrade gotovog proizvoda.
- ◉ Planska kalkulacija sačinjena je od direktnih troškova materijala, direktnih troškova rada, fiksnih troškova i varijabilnih troškova.
- ◉ Direktni troškovi materijala mogu se upisivati na osnovu poslednje nabavne cene a mogu se koristiti i cene koje su upisane u cenovnik.
- ◉ Ovako dobijeni direktni troškovi se sabiraju sa fiksnim i varijabilnim troškovima na osnovu čega se dobija puna planska cena gotovog proizvoda.
- ◉ Planska kalkulacija se može raditi za jedan ili više gotovih proizvoda.
- ◉ Ako se u kalkulaciju doda i prodajna cena proizvoda i planirani rabat na prodajnu cenu, moguće je izračunati profitabilnost proizvoda.
- ◉ Planske kalkulacije se porede sa stvarnim troškovima ili se porede sa kalkulacijama iz ranijeg perioda

MEĐUPLANSKA KALKULCIJA

- Se vrši u toku aktivnosti proizvodnje gotovih proizvoda.
- Ona se upoređuje sa planskim normativima i planskom cenom koštanja, odnosno daje signal menadžmentu preduzeća da li da nastavi sa proizvodnjom i u kom pravcu da izvrši korekcije.
- Znači neophodna je stalna kontrola ulaganja vezanih za učinak u toku proizvodnje.
- Međuplanska kalkulacija ublažava razlike među rezultatima planske kalkulacije i stvarne kalkulacije

NAKNADNA ILI STVARNA KALKULACIJA

- Se vrši radi obezbeđivanja dugoročne likvidnosti.
- Uvek treba analizirati, u nekom određenom periodu, koliko zapravo košta proizvodnja.
- Svojstveno ovoj kalkulaciji je to što ona računa sa činjenicama, i opslužuje nas stvarnim podacima o učinjenim troškovima, koji su pogodni za pokretanje korekcija sa nekim budućim ciljem.
- Ona se može i naknadno uraditi

METODE KALKULACIJE CENE KOŠTANJA

- ◉ Troškove elemenata proizvodnje potrebno je utvrditi po proizvodima koji su ih prouzrokovali.
- ◉ Tako se izračunava cena *koštanja* za jedinicu proizvoda, usluge ili nekog drugog učinka.
- ◉ Računski postupak utvrđivanja cene koštanja proizvoda ili usluga naziva se *kalkulacija*.
- ◉ Glavni cilj obračuna troškova po proizvodima je u tome da se svaka vrsta i jedinica proizvoda „optereti“ onolikim iznosom troškova koliki je svojim nastankom usloвила

- ◉ Obračun troškova po pojedinim pogonima i odeljenjima, po periodama nastanka, kao i po vrstama i jedinicama proizvoda pruža široke mogućnosti i za sagledavanje faktora koji su usloveli veličinu i dinamiku ovog oblika ulaganja.
- ◉ Smisao postupka prenošenja troškova na proizvode je upravo u tome da se jedinica proizvoda što potpunije i što preciznije optereti onim troškovima koje su taj proizvod ili grupa proizvoda prouzrokovali.

- Ovako postavljen cilj postupka prenošenja troškova na proizvode je za jedne komponente ovog oblika ulaganja lakše, a za druge teže ostvariti.
- Pri tome prenošenje troškova osnovnog i pomoćnog materijala, kao i troškova radne snage na poslovima izrade proizvoda lakše se izvodi, jer se ove komponente troškova mogu direktno vezivati za određeni rezultat proizvodnje.
- Međutim, metodološko - obračunski problem je znatno složeniji kod prenošenja jednog dela zajedničkih troškova izrade - energije utrošene na tehnološkim mestima, tehnološkog goriva i sl. - a naročito kod skoro svih režijskih troškova.

- ◉ Da bi se problematika prenošenja ovih troškova na proizvode koji su ih prouzrokovali uspešno rešila, u postupku obračuna primenjuju se najčešće sledeće vrste obračuna, odnosno sledeće kalkulacije:
 - ◉ divizionna kalkulacija,
 - ◉ kalkulacija pomoću ekvivalentnih brojeva,
 - ◉ kalkulacija vezanih proizvoda i
 - ◉ dodatna kalkulacija

OSNOVNE KALKULATIVNE METODE

- Jedna komponenta troškova se može direktno izračunati za svaku jedinicu proizvoda, dok se druga utvrđuje zajednički za veći broj radnih mesta
- Problem raspoređivanja zajedničkih troškova se rešava izborom metode kalkulacije
- Najčešće kalkulatívne metode su:
 1. Divizioná kalkulacíja
 2. Kalkulacíja pomoću ekvivalentnih brojeva
 3. Kalkulacíja kuplovanih (vezanih) proizvoda
 4. Dodatná kalkulacíja
- Pored ovih kalkulacija postoje i različite metode, npr direktnih troškova (direct costing)

DIVIZIONA KALKULACIJA

- Osnovna pretpostavka za primenu divizione kalkulacije jeste homogena proizvodnja proizvoda, usluga ili drugih učinaka koji nastaju u jednom pogonu ili nekom drugom organizacionom delu mezoekonomskog sistema
- Ova kalkulacija predstavlja obračun koji se postiže metodom običnog deljenja ukupnih zajedničkih troškova određenog perioda ukupnom količinom proizvoda proizvedenih u tom periodu
- Na ovaj način obračunavaju se u jednom iznosu troškovi materijala, sredstava za rad i radne snage, odnosno direktni i indirektni troškovi i dele ukupnim obimom jednorodnih proizvoda

DIVIZIONA KALKULACIJA

- U prethodnom slučaju radi se o običnoj ili čistoj divizionoj kalkulaciji, koja se primenjuje samo u uslovima homogene proizvodnje na nivou mezoekonomskog sistema ili pojedinih njegovih organizacionih podsystema
- U određenim uslovima fazne proizvodnje primenjuje se višefazna diviziona kalkulacija, pomoću koje se troškovi utvrđuju posebno za svaku fazu ili mesto proizvodnje
- Diviziona kalkulacija primenjuje se kod preduzeća sa masovnom proizvodnjom jedne vrste proizvoda, kao što su rudnici, topionice, pivare, mlinovi, električne centrale i sl.
- Diviziona kalkulacija se često primenjuje zajedno sa drugim metodama

KALKULACIJA POMOĆU EKVIVALENTNIH BROJEVA

- Metoda kalkulacije pomoću ekvivalentnih brojeva primenjuje se u uslovima proizvodnje više proizvoda koji su međusobno srodni i imaju zajedničke troškove
- Ovi srodni proizvodi obično potiču iz istog tehnološkog postupka i izrađeni su od iste sirovine, a najčešće se međusobno razlikuju po dimenziji, obliku, težini isl.
- Indirektni troškovi raspoređuju se na osnovu unapred utvrđenih odnosa
- Ovi odnosi utvrđuju se na osnovu iskustva, tehničkih normativa ili često procenom
- Tako dobijeni međusobni odnosi nazivaju se koeficijenti, pomoću kojih se utvrđuju ekvivalentni brojevi

KALKULACIJA POMOĆU EKVIVALENTNIH BROJEVA

- ◉ Ekvivalentni brojevi predstavljaju umnožak koeficijenta koji pokazuje srazmeru u učesću pojedinih srodnih vrsta proizvoda u ukupnim indirektnim troškovima
- ◉ Na primer, u valjaonici čelika valjaju se profili raznih oblika i dimenzija, limovi raznih dimenzija i sl.; ili u predionici pamuka predu se predila raznih numeracija. S obzirom na to što se svaki od ovih oblika i dimenzija tretira kao zaseban proizvod, trebalo bi za svaki od njih imati zasebnu evidenciju pojedinačnih i zajedničkih utrošaka. To je metodološki najčešće neizvodljivo, jer se jedne vrste troškova odnose na više vrsta i jedinica proizvoda. Međutim, odnos između ovih proizvoda preciziran je njihovim normativima pojedinačnih utrošaka koji su utvrđeni na osnovu tehničkih elemenata i izražavaju dosta precizan odnos između utrošaka objektivno potrebnih za njihovu izradu. Ako se ukupni iznos troškova podeli srazmerno ovim normativima i srazmerno proizvedenim količinama dobiće se za svaki konkretni proizvod ekvivalentni iznos troškova.

KALKULACIJA CENE KOŠTANJA VEZANIH PROIZVODA

- Kalkulacija cene koštanja vezanih proizvoda primenjuje se u uslovima kada se iz jedne sirovine dobija više proizvoda kao rezultat jedinstvenog tehnološkog procesa proizvodnje.
- U takvim uslovima se ne mogu razlučiti ni troškovi osnovnog materijala ni ostali troškovi proizvodnje po pojedinim vrstama proizvoda. Kalkulacija cene koštanja po jedinici proizvoda u ovakvim slučajevima može se ostvariti jedino procenom svih proizvoda osima glavnog.
- Naime, potrebno je odrediti **glavni proizvod**, kao cilj proizvodnje, čiju cenu koštanja treba izračunati, a zatim vrednost **sporednih** proizvoda proceniti po tržišnim cenama.
- .

KALKULACIJA CENE KOŠTANJA VEZANIH PROIZVODA

- Ovako dobijeni iznos vrednosti sporednih proizvoda oduzima se od ukupnih troškova elemenata proizvodnje koji su nastali u vezi sa celokupnim proizvodnim procesom, a preostali iznos troškova se raspoređuje deljenjem količinom glavnog proizvoda.
- Na taj način se ova metoda kalkulacije svodi na izračunavanje cene koštanja samo glavnog proizvoda.
- Primena ove metode uobičajena je u prehrambenoj industriji (proizvodnja šećera, jestivog ulja, mesa i sl.), rafinerijama nafte i drugim procesnim tehnologijama.
- Ovakav način utvrđivanja cene koštanja nije precizan, jer visina troškova koji terete glavni proizvod zavisi od tržišnih cena sporednih proizvoda

DODATNA KALKULACIJA

- ◉ Dodatna kalkulacija cene koštanja primenjuje se u uslovima raznorodne proizvodnje, kada se ne mogu svi troškovi neposredno utvrditi po nosiocima - proizvodima i uslugama.
- ◉ Ova metoda kalkulacije polazi od činjenice da se troškovi dele na ***direktne*** i ***indirektne*** odnosno na one koji se mogu neposredno utvrđivati po nosiocima i na one koji su zajednički za više vrsta i jedinica proizvoda te se ne mogu neposredno na njih prenositi.
- ◉ Tako se posebno utvrđuju direktni troškovi za svaku vrstu i jedinicu proizvoda, a posebno indirektni troškovi u ukupnom iznosu.
- ◉ .

DODATNA KALKULACIJA

- Na iznos direktnih troškova za svaku jedinicu proizvoda dodaje se zatim *aliquotni* deo zajedničkih, odnosno indirektnih troškova, utvrđenih po osnovu određenih ključeva za raspored, koji predstavljaju *procenjeni* odnos učešća pojedinih proizvoda u zajedničkim troškovima.
- Ovakav način utvrđivanja troškova po proizvodima primenjuje se kod proizvodnje koja se karakteriše raznovršnošću asortimana, ali samo za zajedničke troškove pogonske, upravne i prometne režije

Hvala na pažnji.

